

Forskningspolitisk strategi 2012

Resume

Anvendt forskning og udvikling bør være den bærende fremgangsmåde for videnopbygning på professionshøjskolerne. Anvendt forskning og udvikling indebærer et samspil med eksterne samarbejdspartnere, orienterer sig mod praksis, og har en tydelig undersøgelsesdimension samt et reelt anvendelsesperspektiv.

En sådan styrket videnbaseret af professionshøjskolernes uddannelser viser vejen til at løfte de omfattende krav om effektivisering, kvalitet og sammenhæng, der præger de erhverv, som professionshøjskolerne uddanner til.

Et systematisk og langsigtet løft af professionshøjskolernes uddannelser begrundes behovet for en varig årlig basisbevilling på 450 mio. kr. til anvendt forskning og udvikling. Professionshøjskolerne skal fortsætte kapacitetsopbygningen, som skal bidrage væsentligt til at løfte det faglige grundlag for uddannelserne, både på grunduddannelser og på efter- og videreuddannelserne.

Et løft af professionshøjskolernes forsknings- og udviklingskompetencer på flere niveauer medfører, at der

- inden for centrale vidensområder vil være sikret medarbejdere, der kan udøve forsknings- og udviklingsledelse på et højt niveau,
- vil være stillingsstrukturer med et nødvendigt antal ph.d.-uddannede, der sikrer relevant forsknings- og udviklingsbaseret undervisning
- vil være et flertal af undervisere, der er involveret i forsknings- og udviklingsprojekter.

Rektorkollegiets forskningspolitiske strategi arbejder ud fra en række pejlemærker, der flugter med den betydelige indsats, der siden 2008 er pågået for at styrke viden og uddannelser i sektoren:

- Professionshøjskolernes grund- og efteruddannelsesportefølje skal stå på et fundament af anvendt forskning og udvikling.
- Professionsmasteruddannelser skal etableres for at sikre en højt professionaliseret arbejdsstyrke, der tillige bidrager til at fastholde talentfulde professionsudøvere i professionen frem for de akademisere sig ud af professionel praksis.
- Professionshøjskolerne tager de nødvendige organisatoriske skridt til at sikre, at forsknings- og udviklingsopgaver løses af medarbej-

J. nr.: 2012-8.83-0012

Sagsbeh.: sds

21. maj 2012

University Colleges
Denmark
Ny Vestergade 17 st.tv
1471 København K
Tlf. 3338 2200
Fax 3338 2209
uc@uc-dk.dk
www.uc-dk.dk

dere med undervisningsforpligtelser for dermed at stimulere viden-cirkulation og effekten af forskningen.

- Professionshøjskolerne vil arbejde for at mindst 1/3 af alle ansatte i underviserstillinger har baggrund i eller dyb erfaring med relevant professionsfelt, og at mindst 50 pct. af alle undervisere på professionshøjskolerne indenfor det kommende tiår er kvalificeret på ph.d.-niveau.
- En forsknings- og udviklingsmæssig investering i professionshøjskolerne uddannelser skal ledsages af et styrket samarbejde med af-tagere og professioner for at sikre relevans og praksisnærhed i ud-dannelse og forsknings- og udviklingsprojekter.

1. Det samfundsmæssige potentiale

Vilkårene for professionerne indenfor en lang række områder fra dagtilbud over skole og sundhed i den offentlige sektor til det merkantile og tekniske felt i den private sektor, ændrer sig markant i disse år. Det samme gør krav og forventninger til deres arbejde.

Der skal for det første skabes flere kvalificerede løsninger for de samme eller færre ressourcer sideløbende med en betydelig demografisk betinget afvandring det kommende tiår.

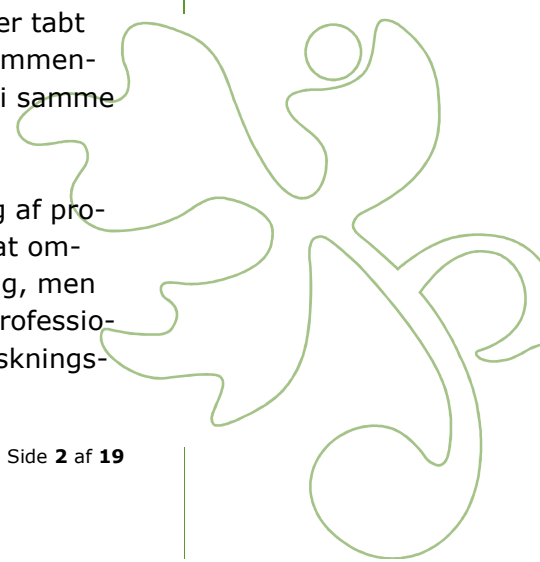
For det andet er der et bredt udtalt krav og ønske om højere og bedre dokumenteret kvalitet af plejen, behandlingen, undervisningen etc. gennem brug af evidensbaserede metoder, systematik og indsigt.

For det tredje understreges et forøget krav om koordination og sammenhæng i ikke mindst de offentlige ydelser; fx mellem sundhedsydelser eller pædagogiske ditto.

For det fjerde vil fremtidens borgere, brugere, patienter etc. selv være aktive i produktionen af ydelserne (behandlingsforløb, genoptræning etc.), hvilket forøger krav til begrundelse, information og dialog.

Endelig har professioner som fx lærer og pædagog de seneste årtier tabt attraktion og prestige med få karriere- og udviklingsmuligheder sammenlignet med akademiske kandidater; uddannelserne tiltrækker ikke i samme grad som tidligere de bedste studerende.

Nøglen til at løse disse udfordringer er udbredelse og konsolidering af professionernes videngrundlag og de professionelles kompetencer til at omsætte, fortolke og bruge robust viden. Dette er ikke en tilstrækkelig, men en nødvendig forudsætning for at imødekomme de udfordringer, professionerne står overfor. Forudsætningen for et professionsløft er en forsknings-

og udviklingsmæssig styrkelse af professionernes uddannelser. Det langsigtede og vedvarende perspektiv for bedre daginstitutioner, for bedre skoler og et stærkere sundhedsvæsen ligger således her.

Det er derfor nødvendigt, at professionshøjskolernes uddannelser kommer til at hvile på anvendt forskning og udvikling - side om side med den stærke uddannelsesmæssige co-produktion med praksis, som med vekseluddannelsesprincippet kendetegner professionsbacheloruddannelserne.

1.1 Forsknings- og udviklingsbegrebet

Den officielle definition af forskning og udvikling (nedfældet i den såkaldte Frascati-manual), som benyttes i blandt andet det nationale forskningsregnskab og af OECD, opererer med tre typer forskning: grundforskning, anvendt forskning og udvikling. Fælles for de tre typer forskning er blandt andet, at aktiviteterne er systematiske samt bidrager til at øge den eksisterende viden, og indeholder dermed et væsentligt nyhedselement. Til gengæld er der betydelig forskel på formålet med de tre typer forskning.

Nationalt videncenter for læsning

Centrets forskningsbaserede udviklingsprojekter rækker fra de yngste børn i dagtilbud til alle niveauer af vores uddannelsessystem, bl.a.:

- folkeskolen
- gymnasiet
- professionsbacheloruddannelserne til pædagog og lærer
- efter- og videreuddannelse af lærere og pædagoger

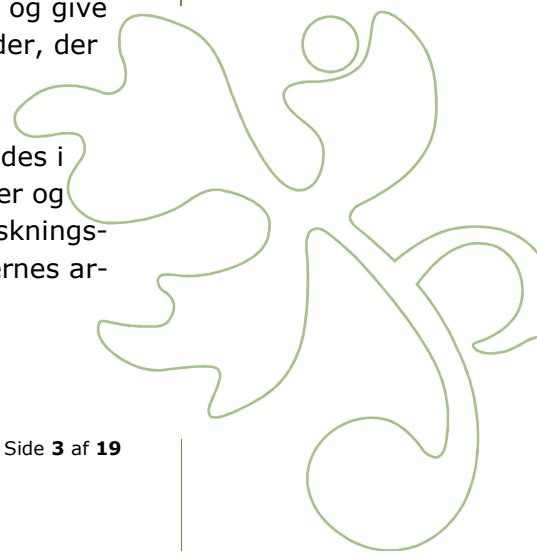
www.videnomlaesning.dk

Anvendt forskning og udvikling bør være det bærende perspektiv for vidensopbygning på professionshøjskolerne. Den anvendte forskning og udvikling indebærer et samspil med eksterne samarbejdspartnere, orienterer sig mod praksis, og har en tydelig undersøgelsesdimension samt et reelt anvendelsesperspektiv. Anvendt forskning og udvikling adskiller sig strategisk fra megen universitetsforskning ved at tage udgangspunkt i udviklingen af og med professionspraksis på de samfundsområder, pro-

fessionshøjskolerne retter sig imod. Hermed betones en lighed med den forsknings- og udviklingsopgave, der pågår og anerkendes på de kunstneriske uddannelser (fx arkitekt- og designuddannelserne).

Anvendt forskning og udvikling sigter mod at identificere, udforske og give svar på de problemstillinger, som karakteriserer de respektive områder, der uddannes til.

Når der anvendes begreber som forskning og udvikling, er det således i forståelsen anvendt forskning og udvikling. Udvikling af uddannelser og konsulentlignende udviklingsopgaver er ikke omfattet af denne forskningsdefinition selvom, de udgør vigtige elementer i professionshøjskolernes arbejde.

Professionshøjskolerne skal således adressere aktuelle problemstillinger, der er tæt relateret til eller direkte udspringer af professionernes arbejdsfelter og de dertil hørende uddannelser. Uddannelsesopgaven rettet mod et praksisfelt er udgangspunktet; ikke forskningsopgaven. Anvendt forskning og udvikling er midlet til bedre uddannelse og praksis, ikke målet; professionsuddannelse er ikke og skal ikke primært være en funktion af forskning.

En sådan form for udvikling og anvendelse af viden nødvendiggør et tæt og gensidigt samarbejde med offentlige og private institutioner, myndigheder og virksomheder samt med nationale og internationale forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

Et systematisk løft af professionsbacheloruddannelserne gennem styrket forskning og udvikling skal tillige ses i lyset af et stigende behov for sammenhæng i de videregående uddannelser, som i en årrække er blevet sat i tale, senest med uddannelsesministerens redegørelse til Folketinget herom.

På langt sigt vil en sådan styrkelse eliminere behovet for suppleringskurser på de fleste felter, og dermed fjerne blindgyder og minimere forsinkelser af studieforløb. Derudover vil en styrkelse af professionsuddannelserne med anvendt forskning og udvikling knytte professionshøjskolerne tættere til universiteterne. Det bidrager til at realisere et område for videregående uddannelse i Danmark frem for mange og svagt sammenhængende sektorer. Dette er i øvrigt lig den europæiske norm i de lande, vi hyppigt sammenligner os med. Her organiserer professionshøjskoler med ret og pligt til anvendt forskning og udvikling sig som *Universities of Applied Science* indenfor et område af videregående uddannelse.

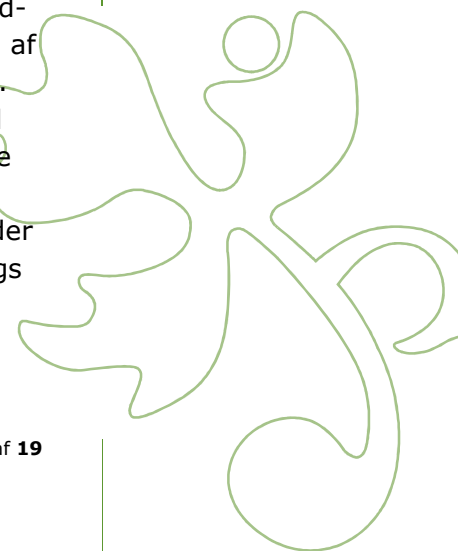
1.2 Den stærke tilknytning til praksis

Med det eksterne fokus i både uddannelser samt anvendt forskning- og udvikling har professionshøjskolerne et særligt strategisk blik på sine interesser.

ELYK **E-læring, yderområder, klyngedannelser**

Projektet har udviklet 6 nye e-læringskoncepter til inspiration for uddannelsesudviklere og forskere, som arbejder med it-støttet kompetenceudvikling og udvikling af nye it-didaktiske designs.
www.educationlab.dk

Professionshøjskolerne skal sikre kvalificerede dimittender til private og offentlige arbejdsmarkeder og bidrage til udviklingen af de professioner, professionshøjskolerne uddanner til gennem udvikling og formidling af viden indenfor en lang række fagområder. Det sker mest kvalificeret i et tæt samspil med såvel aftagere som eksterne partnere indenfor anvendt forskning og udvikling, f.eks. kommuner og regioner, virksomheder samt nationale og internationale forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

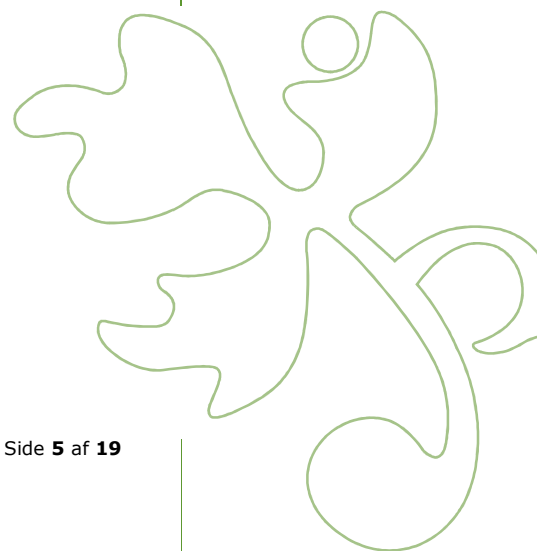
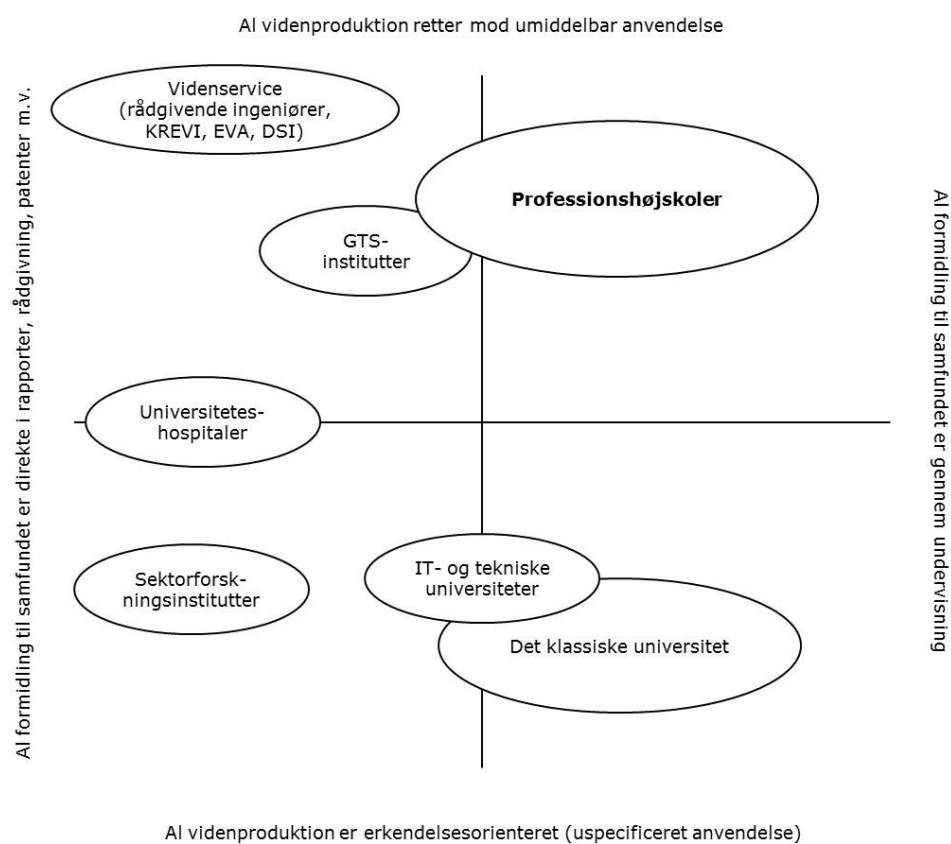

En yderligere systematisering af partnerskabet med kommuner, regioner, virksomheder og myndigheder om de forskellige uddannelser samt udvikling af uddannelses- og professionsrelevant forskning og udvikling er derfor afgørende.

Skal man overordnet forstå professionshøjskolerne blandt andre betydende producenter og brugere af viden, kan man firkantet foretage en indplacering i nedenstående model:

Figur 1

2. De eksterne og interne udfordringer

Professionshøjskolerne står over for en række udfordringer og opgaver, hvis uddannelserne fremover skal baseres på forskning og udvikling.

Udfordringerne er dels interne, dels eksterne udfordringer i forhold til det omgivende samfund. Sondringen er naturligvis analytisk, da udfordringer, der beskrives som eksterne, ofte har interne implikationer eller forudsætninger. Og omvendt.

Eksterne udfordringer

2.1 Fravær af en substantiel grundbevilling til F&U

Professionshøjskolerne har siden 2000 haft en lovhjemlet udviklings- og forskningsforpligtelse uden samtidig at have faste bevillinger hertil.

I perioden 2004-2009 blev udviklingsarbejdet på de daværende centre for videregående uddannelse (CVU'er) støttet af midler til de såkaldte nationale videncentre. I perioden fra 2007-2012 har professionshøjskolerne fået del i midlerne fra globaliseringspuljen på knap 300 mio. kr. om året svarende til 3,2 pct. af puljen. Heraf er der øremærket ca. 65 mio. kr. til decideret forskning og udvikling, hvilket svarer til 1,7 pct. af de samlede forsknings- og udviklingsmidler i globaliseringspuljen. Øvrige dele af puljemidlerne har været øremærket andre indsatsområder som f.eks. mindskelse af frafald.

Når globaliseringsmidlerne bortfalder ved udgangen af 2012, bortfalder også professionshøjskolerens økonomiske grundlag for det lovpligtige kvalitets- og udviklingsarbejde, der skal sikre uddannelsernes relevans og styrke på et mere og mere specialiseret arbejdsmarked.

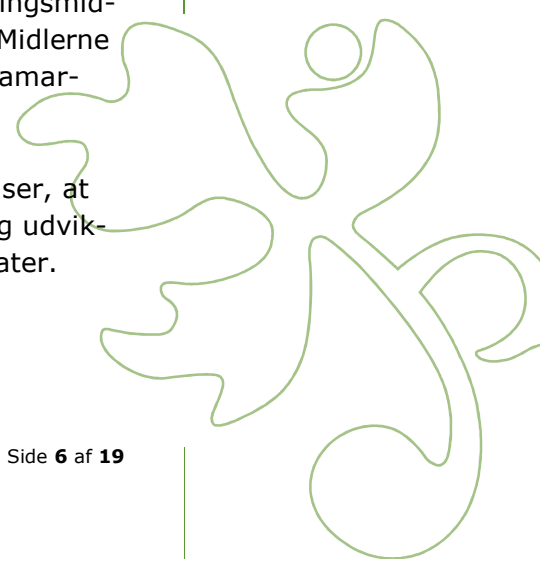
Tabel 1: Globaliseringsmidler til professionshøjskoler og ingeniørhøjskoler 2007-2012 (mio. kr. i 2011-niveau)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
110	128	221	343	301	302	?

Kilde: Globaliseringsaftaler 2006, 2008 og 2009 samt udmeldebreve til professionshøjskolerne.

Professionshøjskolerne har i årene med bevillingerne fra globaliseringsmidlerne arbejdet målrettet med forsknings- og udviklingsaktiviteter. Midlerne har blandt andet været allokert til ph.d.-projekter, videncentre, samarbejde med praksisfeltet og projekter i regionale vækstfora.

Der er omkring disse aktiviteter groet en infrastruktur, der i dag viser, at professionshøjskolerne har en infrastruktur til anvendt forskning og udvikling. Det er en værdi, der rækker langt ud over de konkrete resultater.

Midler modtaget fra globaliseringspuljen har genereret medfinansieringskroner fra aktører og interessenter, kommuner og virksomheder, universiteter og regioner.

Professionshøjskolerne vil fortsætte bestræbelsen på at arbejde med anvendt forskning og udvikling uagtet bevillingssituationen fra 2013. Ambitionerne om at styrke videngrundlaget for professionerne kan dog ikke realiseres uden midler til dette arbejde i form af en grundbevilling eller lignende til arbejdet med anvendt forskning og udvikling.

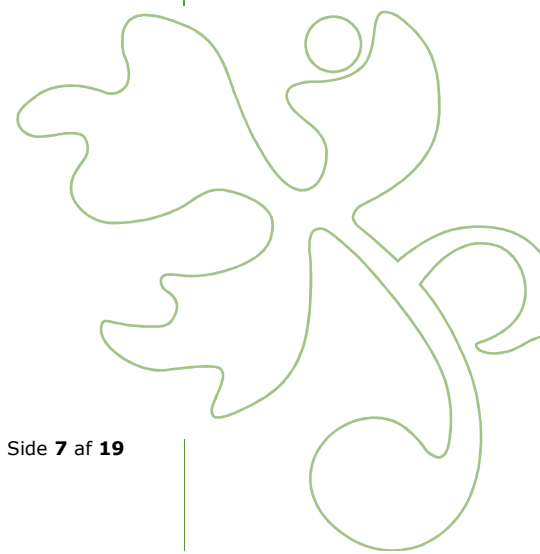
Folketinget har imidlertid også anerkendt behovet for anvendt forskning og udvikling i professionshøjskolerregi, herunder behovet for kapacitetsopbygning og kompetenceudvikling. De afsatte midler (til ph.d.-opkvalificering af undervisere på læreruddannelserne) har været meget beskedne i forhold til volumen (læreruddannelsen er Danmarks næststørste videregående uddannelse) og professionsområdernes relevans og bredde (fx skolen).

2.2 Den asymmetriske samarbejdsrelation til universiteterne

Trods et lovfæstet krav for professionshøjskolerne om samarbejde med universiteter og forskningsinstitutioner siden 2001, er dette krav ikke gjort gensidigt. Universiteterne har ingen lovmæssig forpligtelse til samarbejde med professionshøjskolerne, der mange steder ej heller indgår som en væsentlig partner i institutionernes strategier.

Der påhviler professionshøjskolerne et lovpligtigt ansvar for til stadighed at samarbejde med universiteterne. Professionshøjskolerne vil arbejde for, at universiteterne gennem strategiske samarbejdsaftaler forpligtiges eller tilskyndes at arbejde mere sammen med professionshøjskolerne - enten via lovgivning eller via midler til professionshøjskolerne, som skal anvendes i samarbejde med et universitet. Dette er en model, der kendes fra GTS-institutterne, der modtager øremærkede midler til samarbejde med forskningsinstitutioner og erhvervsliv.

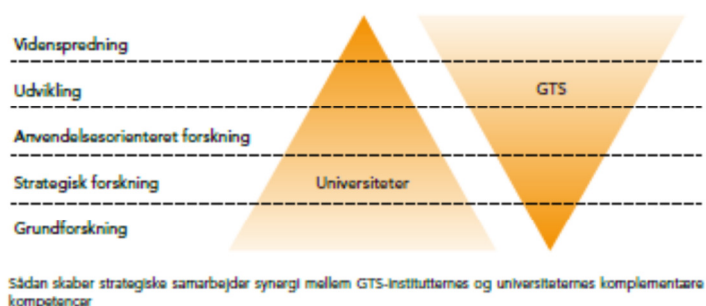
Kun ca. 2 pct. af danske virksomheder henter i dag deres viden til innovation på universiteterne. GTS-institutterne har stort udbytte af samarbejdsrelationerne med universiteterne, og ser en væsentlig rolle i at være formidler og eksponent for bl.a. universiteternes forskning, så vejen fra forskning til praksis bliver kortest mulig.

Figur 2

Kilde: Vision for GTS-nettet 2015

Der bør opbygges fælles rammer til at organisere videntcentre, fælles deltagelse i nationale og internationale netværk samt midler der ansporer til fælles konsortiedannelser i internationale sammenhænge etc. Ligeledes bør der sikres midler til professions-ph.d.'er, ligesom der ikke bør være tvivl om, at undervisning samt anvendt forsknings- og udviklingsarbejde på professionshøjskolerne kan være en legitim del af ph.d.-virksomheden. Professionshøjskolerne bør på bekendtgørelsesniveau blive inddraget i tilrettelæggelsesarbejdet af ph.d.-uddannelser, der foregår i samspil med professionshøjskoler.

2.3 Manglen på adgang til stærke finansieringsmuligheder

Som oversigten nedenfor viser, er professionshøjskolernes deltagelse i projekter under offentlige forsknings- og innovationsprogrammer begrænset. Det afspejler dels status over professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsarbejde, dels at professionshøjskolerne først er ved at arbejde systematisk med fundraising gennem denne type programmer.

En række mere formelle krav spænder dog ofte ben for professionshøjskolerne deltagelse. Krav til f.eks. stillingskategorier, internationalt omdømme og publikationer, patenter og lignende er forhindringer for, at professionshøjskolerne reelt har mulighed at få del i midlerne uden at indgå i et samarbejde med et universitet.

Tabel 2: Oversigt over universiteternes og professionshøjskolernes deltagelse i 16 udvalgte programmer (antal projekter)

Programmer/Puljer	Universiteter	Professionshøjskoler
ABT fonden (nu Fonden for velfærdsteknologi)	1	
Brugerdreven innovation	42	7
ELFORSK	36	3
EU's 6. rammeprogram	599	
EU's 7. Rammeprogram	253	
EUREKA	16	

Programmer/Puljer	Universiteter	Professionshøjskoler
Fornyelsesfonden	15	2
Forskel	22	
Forskningsskupon	6	
Fødevarer Innovation	45	2
Højteknologifonden	128	
Innovationskonsortier	172	
Regionale programmer	17	3
Regionalfonden	58	5
Socialfonden	25	13
Strategisk forskningsråd	239	3
Videnkupon database	-	6
Projekter i alt	1674	44

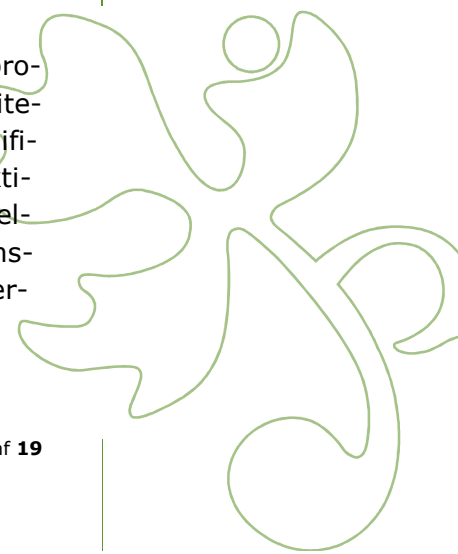
Kilde: DAMVAD, "Professionshøjskolerne: Et potentiale for innovation" (samspilsdatabase 2012)

Professionshøjskolernes statslige finansiering af F&U har været trædesten for yderligere finansiering i fonde, hos partnere og forskningsinstitutioner. Potentialet herfor er dog kolossalt og uindfriet, da professionshøjskolernes adgang til eksterne finansieringskanaler er stærkt begrænset, jf. tabel 2.

Af den skematiske oversigt over universiteternes og professionshøjskolernes deltagelse i 16 udvalgte programmer, hentet fra DAMVADS samspilsdatabase 2012, fremgår det, at professionshøjskolerne ikke henter mange midler i de forskellige programmer. Det har naturlige begrænsninger for offentlige institutioner samt både private og offentlige virksomheders muligheder for at kunne bidrage til opfyldelse af politiske mål om f.eks. effektivisering og innovation.

Mange programmer, der støtter forskning og udvikling, har mere fokus på forsknings- eller teknologisk drevet innovation frem for praksisdreven innovation. Det betyder, at synergien mellem den anvendte forskning og udvikling og professionshøjskolernes praksisnærhed ikke udnyttes. Hertil kommer, at de programmer, der har fokus på praksisfelterne, ofte retter sig mod det private og teknisk orienterede arbejdsmarked, som kun en mindre del af professionshøjskolernes uddannelsesportefølje og faglige miljøer retter sig mod.

Professionshøjskolerne er kun i mindre omfang medansøgere på større projekter fra fx det Strategiske Forskningsråd, hvor relevans og effekt er kriterier, der supplerer kravet om forskningshøjde, og dermed i høj grad kvalificerer professionshøjskolernes deltagelse; ikke mindst i lyset af den effektive vidensspredning, der muliggøres med professionshøjskolernes uddannelsesportefølje (både grund- samt efter- og videreuddannelser). Professionshøjskolerne kan kun søge om denne type midler i samarbejde med universiteter eller andre forskningsinstitutioner.

Infrastrukturen, herunder adgang og incitament, tilskynder ikke eksempelvis universiteter til at inddrage professionshøjskoler i ansøgninger og projektudarbejdelse; bl.a. fordi forskningshøjden ikke er tilstrækkelig, jf. nedenfor. I de fleste tilfælde optræder professionshøjskolerne kun som underleverandør. Det Strategiske Forskningsråds seneste strategi understøtter ikke en udvikling i retning af mere deltagelse af professionshøjskolerne.

Der er brug for programmer og puljer, som kan stimulere til interaktion og samarbejde mellem professionshøjskoler, professionsudøvere og brugere, men også andre aktører såsom universiteter og virksomheder (eksempelvis leverandører af IT eller velfærdsteknologi).

2.4 Stor konkurrenceudsættelse

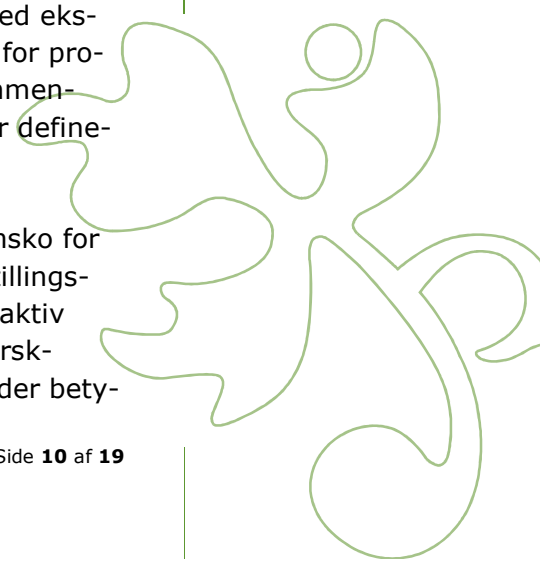
Myndigheder som kommuner og regioner samt styrelser og større offentlige institutioner udbyder ofte undersøgelser, udredninger, projekter mv. i udbud; opgaver som ofte indebærer metodiske afdækninger af problemstillinger med stor relevans for professionshøjskolernes uddannelser og for de praksisfelter, de retter sig mod. Af den grund er sådanne opgaver af stor vigtighed i professionshøjskolernes portefølje af anvendt forskning og udvikling. Imidlertid er markedet stærkt konkurrenceudsat og vanskeligt for professionshøjskolerne at opnå succes i, dels som følge af kompetence- og kapacitetsudfordringer, dels som følge af hævdevunden praksis.

Professionshøjskolerne ønsker at bringe medarbejdernes kompetencer i spil i forhold til denne type opgaver; men det kan ikke forventes at blive en væsentlig finansieringskilde til egentligt forsknings- og udviklingsarbejde om end, det uden tvivl vil understøtte aktualiteten og ajourføringen af uddannelserne i forhold til udviklinger og tendenser på de felter, der uddannes til.

2.5 Svagt lovgivningsmæssigt ophæng

Professionshøjskoleloven beskriver, at professionshøjskolerne skal sikre, at uddannelsernes videngrundlag er karakteriseret ved professions- og udviklingsbaseret, bl.a. gennem samarbejde med relevante forskningsinstitutioner (§ 3, stk. 2). Begrebet om udviklingsbaseret erstattede begrebet om forskningstilknudning i CVU-loven fra 2001, og er ikke et anerkendt begreb på linje med begrebet om forskningsbaseret. Dette skaber uklarhed eksternt som internt, og svækker troværdigheden af videngrundlaget for professionsuddannelserne. Ikke mindst fordi udvikling i en række sammenhænge (blandt andet OECD og den nationale forskningsstatistik) er defineret som en af tre forskningstyper (se kap. 1.1).

Overenskomstfastlagte regelsæt udgør desuden en væsentlig hæmsko for kapacitetsopbygningen på professionshøjskolerne. De gældende stillingsstrukturer (adjunkt, lektor) giver ikke mulighed for at sikre en attraktiv progression og specialisering endside fastholdelse af talenter og forskningsmeriterede undervisere, ligesom stillingsstrukturerne indeholder bety-

delige barrierer for ansættelse af eksperter fra praksisfeltet eller universitets- og forskningsverdenen.

Dette gælder dog i mindre omfang ingeniørhøjskolerne, der har mere adækvate stillingsstrukturer (docentstillinger). Herudover bør det anføres, at Danmarks Medie- og Journalisthøjskole har forskningsbevillinger, der understøtter den uddannelsesmæssige opgaveløsning, men ikke tilsvarende stillingsstrukturer.

2.6 De store partnere

Professionshøjskolerne projektportefølje er domineret af mindre projekter på under 500.000 kr. Dette viser en nylig undersøgelse foretaget af DAMVAD, der bl.a. dels anfører, at de potentielle samarbejdspartnere ikke i tilstrækkelig grad er opmærksomme på professionshøjskolerne potentiale som videnaktører med stort effektpotentiale og nærhed til praksis, der er koblet gennem uddannelser. Dels anfører, at professionshøjskolerne på en række områder har en betydelig opgave med at opbygge de kompetencer, der gør dem til en relevant samarbejdspartner.

Professionshøjskolerne opfattes stadig primært som leverandør af uddannelse – ikke som kvalificerede medspillere i evidensbaserede udviklings- og innovationsprojekter, hvor viden sættes i spil i praksis gennem de studerende. Dertil kommer, at de aktuelle økonomiske vilkår gør det vanskeligt for bl.a. kommuner og regioner at investere i innovationsprojekter¹.

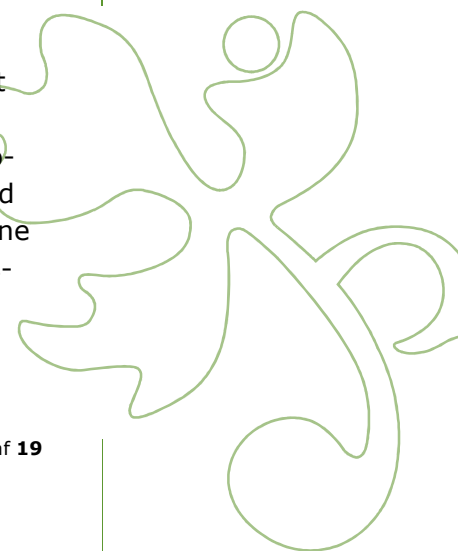
Det er således fortsat en betydelig udfordring at sikre volumen, forpligtelse og strategisk pondus i de partnerskaber og projekter, professionshøjskolerne deltager i.

2.7 Interne udfordringer

Professionshøjskolerne interne udfordringer er betydelige i forhold til forskningsområdet. Professionshøjskolerne er fortsat unge, og de institutionelle ændringer på professionshøjskolerne har i løbet af det seneste tiår været kolossalt omfattende. På mindre end ti år er mere end 120 institutioner med udbud af mellemlange videregående uddannelser fusioneret til syv nye institutioner.

På forsknings- og udviklingsområdet er det desuden et vilkår, at anvendt forskning og udvikling traditionelt ikke har været en opgave for professionshøjskolerne. Forsknings- og udviklingsmiljøerne på professionshøjskolerne er således enten meget unge, eller er historisk opstået på baggrund af enkelt personernes indsats. Det betyder også, at professionshøjskolerne først nu er ved at få erfaringer med som organisation at drive forsknings- og udviklingsarbejde.

¹ DAMVAD, Professionshøjskolerne: Et potentiale for innovation, s. 3

På professionshøjskolerne ser man med interesse på, hvordan man i Norge og Sverige for ca. 10 år siden gennemførte en reform, der gav professionshøjskolerne forskningsret og -pligt – såvel som ny stillingsstruktur. Desuden indførtes en akkrediteringsmodel for institutioner, der tillader mobilitet mellem universitets- og højskoleniveau.

2.8 Omfanget og karakteren af arbejdet

Professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsaktiviteter vidner om et stort aktivitetsløft samt en righoldighed af projekter, der er igangsat og afviklet på få år - uden fuldt overblik over effekterne. Mange projekter er relativt små, og administrationen og forvaltningen af dem er endnu ikke institutionaliseret i en sikker infrastruktur. Strukturen for faglig sparring og kvalitetssikring er nyetableret og endnu ikke konsolideret.

På professionshøjskolernes videnportal, UC Viden, findes der omkring 800 videnproduktioner i form af bøger, faglige og videnskabelige artikler, conferenceabstracts o. lign. fra de seneste år, der er produkter af professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsindsatser.² Dette dækker alene en mindre del af den samlede produktion, da UC Viden endnu kun er under implementering. Selvom der er visse opgørelsesmæssige udfordringer med UC Viden, illustrerer opgørelsen, at der allerede i dag er en omfattende videnproduktion.

UC Videns kvalitetsramme er udformet på grundlag af velkendte akademiske kriterier, men også suppleret med de særlige krav, der må stilles til viden, der skal være direkte relevant, innovativ og kunne omsættes i den professionelle hverdag. Inspirationen til denne udbygning er hentet fra OECD, EU Kommissionen og nyere forskning om vidensproduktion. Derudover er hentet inspiration fra de brede og anvendelsesorienterede kvalitetskriterier, som kendes fra bl.a. tekniske, kunstneriske og kommunikationsfaglige områder.

2.9 Kvalitet og relevans af anvendt forsknings- og udviklingsarbejdet

Publiceringsniveauet er i forhold til gængse bibliometriske standarder beskedent. Noget af dette skyldes et fravær af opmærksomhed på kvaliteten af forskellige publiceringskanaler. Andet skyldes karakteren af den gennemførte anvendte forskning og udvikling. Det er vigtigt, at *alle* forsknings- og udviklingsprojekter på professionshøjskolerne er relevante for professionerne samt lever op til den officielle forsknings- og udviklingsdefinition. Og det er lige så vigtig, at *nogle* projekter fører til publicering i anerkendte videnskabelige publiceringskanaler. Det styrker professionshøjskolernes anerkendelse som forsknings- og udviklingsproducent; og denne type vi-

² <https://www.ucviden.dk/portal/da/publications/search.html>

denproduktion er vigtig for, at omverdenen får tillid til kvaliteten af professionshøjskolernes produktion af lærebøger, analyser m.v., som publiceres i anden sammenhæng.

Med andre ord skal professionshøjskolernes anvendte forskning og udvikling være dobbeltkvalificeret: På den ene side mod praktisk relevans; og på den anden side efter de normer, der gælder for anvendt forskning og udvikling.

2.10 Begrænsede forsknings- og udviklingskompetencer

Professionshøjskolerne har fortsat få medarbejdere med formelle forsknings- og udviklingskvalifikationer.

	Personer	Årsværk	Årsværk pr. person	Årsværk pr. 1.000 studerende
Ph.d.-grad	100	61,5	0,62	1,4
Kandidatgrad	1.561	345,1	0,22	7,9
Øvrige forskere	194	57,5	0,30	1,3
Forskningspersonale i alt	1.855	464,1	0,25	10,6

Kilde: Egne beregninger på data fra Danmarks Statistiks database for Forskning og udvikling i offentlige institutioner

Kilde: AKF-rapport, 'Professionshøjskolernes udviklingsforpligtelse, videnbasering og videncenterfunktion – Kortlægning og kvalitative studier' (2012).

Andelen af underviserne med ph.d.-niveau ligger på ca. 100, hvilket er omtrent 5 pct. af det samlede antal forsknings- og udviklingspersonale, om end stigningstakten p.t. er betydelig. Det er professionshøjskolernes egen vurdering, at tallet er sat beskedent.

Det forventes, at andelen af undervisere med forsknings- og udviklingskompetencer i løbet af 10 år vil stige til over 10 pct.; med andre ord med en al for beskedent hastighed. Disse omtrentlige tal dækker over en stor spredning på professionshøjskolerne.

I takt med der uddannes flere ph.d.'er fra universiteterne, og at professionshøjskolerne i højere grad betoner ansættelse af personer med forskerkvalifikationer, vil dette ændre sig. Professionshøjskolerne opkvalificerer i samarbejde med universiteterne p.t. en lang række undervisere til ph.d.-niveau, men volumen i denne indsats kræver eksterne midler. En opgørelse fra foråret 2011 viser, at der var godt 100 ph.d.-studerende i gang på professionshøjskolerne. Også her dækker tallene over en meget stor spredning mellem professionshøjskolerne.

Hertil kommer, at der endnu er en mangel på medarbejdere med mere solide forskerkompetencer, der kan varetage de faglige ledelsesopgaver i relation til miljøopbygningen. Det vil være en betydelig opgave at udvikle forsknings- og udviklingskompetencerne for de bedste ph.d.'er, der uddannes på professionshøjskolerne i disse år, og som derudover har evner for

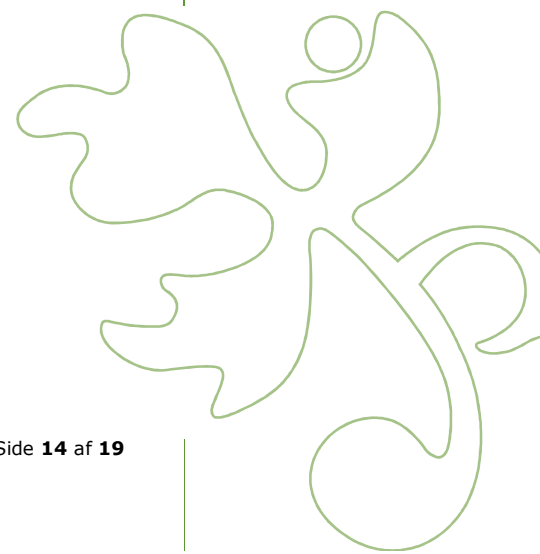
faglig ledelse og samspil mellem anvendt forskning og udvikling, praksis samt uddannelse.

2.11 Ledelse og organisering

Ledelse af anvendt forsknings- og udviklingsaktiviteter er en ny disciplin på professionshøjskolerne, der har uddannelsesledelse som den historiske tradition og norm. Det stiller nye krav til lederne – til deres kompetence, deres lederskab og den ledelsesinformation, der skal danne grundlag for den strategiske ledelse.

Hertil kommer, at professionshøjskolerne arbejdsformer og organisering af undervisernes arbejdstid siden 1990'erne har været præget af en planlægningstænkning, hvor akkorder, faktorer og normer med individualiseret udgangspunkt har domineret. Det vanskeliggør dels kollektiv professionalisme, dels mindsker det råderummet for strategisk ledelse. Strategisk, anvendelsesorienteret forsknings- og udviklingsarbejde har ej heller været rodfæstet i de professionelle underviserkulturer.

Organiseringen af anvendt forsknings- og udvikling har i sine første former haft videntretet som model, ikke mindst på baggrund af bevillingerne til etablering af nationale videntretet og videntretet i 2004-2006. Videntretet mangler i mange tilfælde volumen og specialisering, ligesom en udgrænsning i forhold til uddannelsesopgaven er en oplagt faldgrube. Videntretet har dog uden tvivl skabt væsentlige resultater, og mange steder etableret sig som seriøse partnere for forskningsinstitutioner og partnere i praksisfeltet.

3. Hvilken vej skal professionshøjskolerne gå?

3.1 Økonomiske forudsætninger

Kollegiets hovedbudskab i det finanslovspolitiske udspil er, at der er behovet for en varig basisbevilling på 450 mio. kr. til anvendt forskning og udvikling som afløsning for puljefinansieringen (globaliseringspuljen), som udløber 2012.

Det er kollegiets vurdering, at rammen bør være 450 mio. kr. i årlig basisbevilling til sektorens udvikling og forskning, jf. kollegiets udspil i forbindelse med FFL2010. Dette vil svare til knap 9.000 kr. pr. studerende. Til sammenligning modtager universiteterne knap 109.000 kr. pr. studerende.

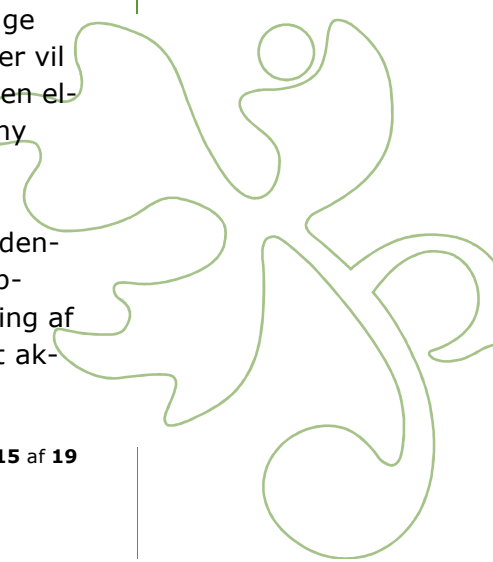
En sådan bevilling skal dels bidrage til fortsat volumen og kvalitet i de forsknings- og udviklingsaktiviteter, som professionshøjskolerne i dag foretager sammen med forskningsinstitutioner og partnere på forskellige anvendelsesområder. Uden midler af denne type har professionshøjskolerne ikke mulighed for at co-finansiere projekter eller opretholde en infrastruktur af forskning og udvikling. Dels skal bevillingen på 450 mio. kr. bidrage til målrettet kapacitetsopbygning med henblik på bedst mulig uddannelseskvalitet. Dette kan evt. sikres gennem et kapacitetsprogram.

Formålet med kapacitetsprogrammet skal være at sikre

- kvalitet i sektorens videnbaseret af uddannelserne, herunder at sikre en konsolidering og fortsat udvikling af videninfrastruktur og aftagerorientering,
- at der inden for centrale vidensområder er undervisere, der kan udøve forsknings- og udviklings*ledelse* på et højt niveau og kan bygge bro mellem anvendt forskning/udvikling og praksisfeltet,
- udbygning og intensivning af partnerskaber med aftagere, herunder at styrke og udbygge innovation i relation til regioner, de regionale vækstråd og den private sektor.

Kapacitetsopbygningsprogrammet kan med fordel organiseres således, at professionshøjskolerne kan opbygge forsknings- og udviklingskonsortier med universiteterne og professionernes arbejdspladser. For sådanne konsortier skal der være knyttet konkrete forsknings- og udviklingsmæssige leverancekrav (herunder ph.d.'er og videnskabelige artikler). Konsortier vil have karakter af et netværk med fokus på at løse en problemstilling i en eller flere professioner, og vil således ikke som udgangspunkt være en ny organisation.

Det anbefales, at konsortierne skal have deltagelse af et dansk eller udenlandsk universitet for at sikre det forsknings- og udviklingsmæssige op-hæng. Samtidig vil det kunne skabe en overordnet ramme for vejledning af ph.d.-studerende og post docs. Programmet skal udformes således, at ak-

tiviteterne kan indbefattes i den politiske målsætning om at bruge én procent af BNP på forskning.

Ud over basisbevillingen bør der (jf. kap. 3.5) sikres en opkvalificering og nyrekruttering af medarbejdere på ph.d.-niveau med henblik på at styrke og forskningsbasere professionshøjskolerens videnmiljøer og uddannelses-tilbud. Finansiering af ordinær ph.d.-kvalificering af undervisere på professionshøjskolerne indgår som udgangspunkt ikke i ovenstående bevillingsfor-
slag, men foreslås finansieret i forbindelse med en fornyelse af den såkaldte ph.d.-målsætning fra 2007.

3.2 Lovgivningsmæssige forudsætninger

Der er behov for lovgivningsmæssigt at slå fast, at professionshøjskolerne i tillæg til erhvervs- og professionsbaseret skal basere professionsbachelor-uddannelser på anvendt forskning og udvikling.

Et øget fokus på anvendt forskning vil bidrage til at løfte det faglige grundlag for uddannelserne, både på grunduddannelser og på efter- og videreuddannelserne.

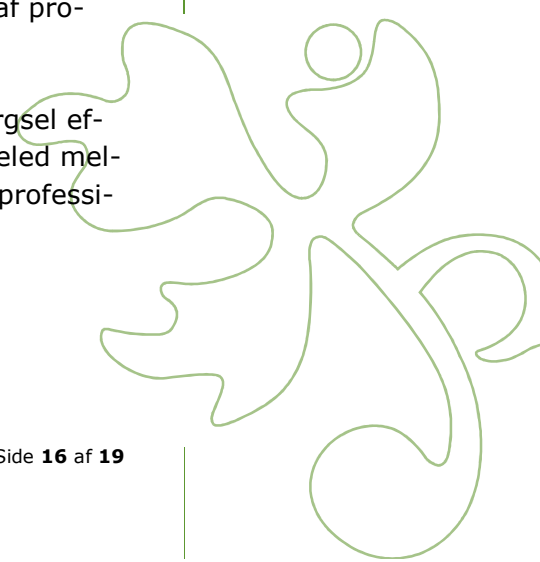
Med lov om professionshøjskoler følger en forpligtelse til at udføre udviklingsarbejde og varetage videncenterfunktioner med ansvar for specialiseret viden og kompetenceudvikling, herunder bl.a. ph.d.-forløb, samarbejde med universiteter og forskningsmiljøer nationalt og internationalt.

Anvendt forskning og udvikling i professionsuddannelser i et internationalt perspektiv peger på, at det er centralt for uddannelsernes kvalitet og attraktivitet, at viden baseres på forskning.

Hermed styrkes det videnmæssige og kvalitetsmæssige grundlag for udbud af professionsmasteruddannelser, der har til formål at give stærke uddannelsesmæssige svar på professionelle udfordringer på de felter, der uddannes indenfor.

Samtidig vil et stærkt udbud af professionsmasteruddannelser sikre, at der inden for og mellem de relevante professioner er bedre muligheder for at fastholde talentfulde medarbejdere frem for en akademisering ud af professionel praksis.

Professionsmasteruddannelsen kan ud over at opfylde en efterspørgsel efter eksperter og specialiserede medarbejdere fungere som et bindeled mellem professionshøjskolerne, universiteter og praksis samt mellem professionshøjskolerne og regioner på tværs af landet.

3.3 Organisatoriske forudsætninger

Professionshøjskolerne finder det ikke hensigtsmæssigt, at der oprettes nye, selvstændige enheder eller institutioner til at varetage professionshøjskolerne's forsknings- og udviklingsopgaver. Det er en værdi, at opgaven er forankret i og en integreret del af hver enkelt institutions formål og opgaveportefølje, og denne værdi vil blive svækket, hvis aktiviteten marginaliseres eller udgrænses. Det vil skabe en svag værdikæde.

Der er imidlertid behov for at give indsatsen både på sektorniveau og på institutionsniveau en fælles ramme, et fælles mål samtidig med en arbejdsdeling, der sikrer kritisk masse og volumen i forhold til navnlig specialiserede behov og områder. Der er med andre ord behov for, at der på professionshøjskolerne udvikles særligt stærke miljøer afhængig af uddannelsesportefølje og regionale behov. Dette for at undgå suboptimering af forsknings- og udviklingsressourcerne.

Kollegiet foreslår således, at Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelse drøfter dette spørgsmål med institutionerne for videregående uddannelse.

Det anbefales ligeledes, at de respektive professionshøjskoler tager de nødvendige organisatoriske skridt til at sikre, at de anvendte forsknings- og udviklingsopgaver løses af medarbejdere med undervisningsopgaver for dermed at stimulere videncirkulation og effekt af den anvendte forskning og udvikling. Hvorvidt dette understøttes bedst muligt i en center- eller institutstruktur, kan ikke på forhånd fastslås.

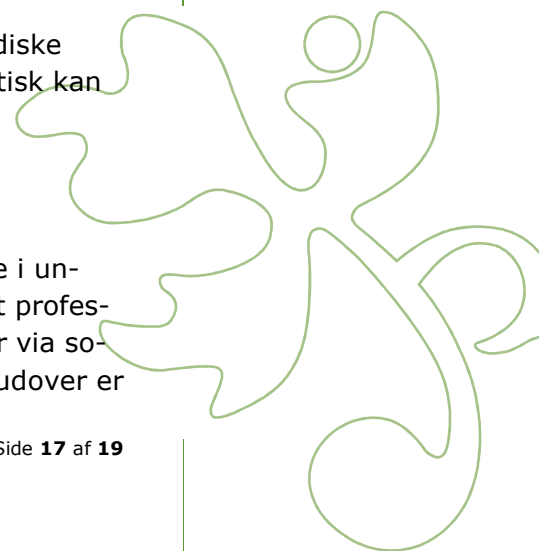
3.4 Ledelsesmæssige forudsætninger

I lyset af de beskrevne udfordringer er det afgørende, at professionshøjskolerne udvikler stærkere faglige og strategisk ledelse. På den ene side er der således behov for at ledelse i højere grad udøves af erfarne medarbejdere i fagmiljøerne, og at ledelse udøves på baggrund af ledelsesinformation, der dækker leverance (output), resultater (outcome) og effekter. Hermed fremmes kvaliteten af opgaveløsningen. På den anden side er der sideløbende behov for en fortsat styrkelse af det strategiske lederskab, der sikrer relevans, udsyn og inddragelse af partnere i omverdenen.

Professionshøjskolerne vil i UASNET samt med sine danske og nordiske samarbejdspartnere drøfte, hvordan en sådan oprustning systematisk kan og bør tilrettelægges.

3.5 Kompetencemæssige forudsætninger

Professionshøjskolerne vil arbejde for, at mindst 1/3 af alle ansatte i underviserstillinger har betydelig indsigt i og erfaring med et relevant professionsfelt, fx. via erhvervmæssig baggrund i et professionsfelt eller via solid erfaring med forsknings- og udviklingsarbejde på området. Herudover er

målet, at mindst 50 pct. af alle undervisere i 2020 er kvalificeret på ph.d.-niveau. Med en fornyelse af Folketingets ph.d.-målsætning, der i højere grad retter fremtidens ph.d.-produktion også mod professionshøjskolen og dertil relaterede og relevante forskningsområder samt en bevidst rekrutteringspolitik på professionshøjskolerne, er dette realistisk.

Professionshøjskolerne vil desuden arbejde for en større inddragelse og brug af specialister og kompetencer fra partnere og aftagere for at stimulere kvalitet og relevans i undervisningen.

Endelig er det af stor væsentlighed, at professionshøjskolerne fortsat styrker undervisernes pædagogiske- og didaktiske kapacitet til at formidle viden og undervise på den læringsmæssige mest effektive måde.

3.6 Stillingsstrukturer

Der er behov for at udvikle karriere- og specialiseringsveje på professionshøjskolerne, der er understøttet af stillingsstrukturer, løn- og ansættelsesforhold, der gør det muligt at fastholde talenter og tiltrække de dygtigste.

I dag er der på professionshøjskolerne meget få vertikale specialiserings- og karriereveje. Hver tredje lærer på professionshøjskolerne er adjunker, og resten er lektorer. Dette bør suppleres af stillingskategorierne docent og professor, der kan tilbydes medarbejdere, der er forsknings- og udviklingskvalificerede.

Kollegiet ser herudover gerne en mere fleksibel stillingsstruktur med en rummelighed i de respektive stillinger, som gør det muligt at ansætte specialister og andre fra forskningsinstitutioner og/eller aftagerinstitutioner.

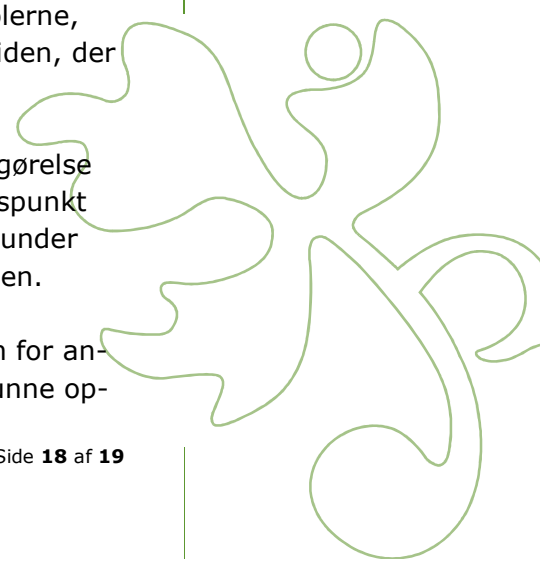
Der bør umiddelbart etableres en stillingsstruktur med docentstillinger og på længere sigt professorstillinger, som det herhjemme kendes fra de kunstneriske videregående uddannelser.

3.7 Kvalitetssikringsmæssige

Som et instrument til synliggørelse og kvalitetssikring af det anvendte forsknings- og udviklingsarbejde, der foregår på professionshøjskolerne, har institutionerne som et nationalt projekt udviklet portalen UC Viden, der går endeligt i luften ved udgangen af 2012.

Med UC Viden er der etableret en platform for formidling og synliggørelse af professionshøjskolernes viden. Samtidig er der skabt et udgangspunkt for kvalitetssikring i form af en fælles kvalitetsramme. Portalen er under implementering, og der vil ske en fortsat videreudvikling af UC Viden.

For at kunne dokumentere professionshøjskolernes indsatser inden for anvendt forsknings og udvikling vil det eksempelvis være vigtig at kunne op-

gøre, hvor mange af de registrerede publikationer i UC Viden, der er publiceret i tidsskrifter og på forlag, som er på Forsknings- og Innovationsstyrelsens liste over anerkendte videnskabelige publiceringskanaler (den såkaldte autoritetsliste). Desuden vil det være vigtigt at skabe en systematik omkring optælling af produkter i UC Viden.

Professionshøjskolerne ser naturligvis frem til at drøfte disse perspektiver med Uddannelsesministeriet og andre interessenter i forbindelse med udviklingen af nye akkrediteringsformer (institutionsakkreditering).

3.8 Samarbejds-mæssigt

Anvendt forskning og udvikling bør være den bærende fremgangsmåde for videnopbygning på professionshøjskolerne. Den anvendte forskning indebærer et samspil med eksterne samarbejdspartnere, orienterer sig mod praksis, og har en tydelig undersøgelsesdimension samt et reelt anvendelsesperspektiv. Professionshøjskolerne skal endnu mere aktivt end i dag søge strategiske og langtidsholdbare partnerskaber med virksomheder, institutioner, myndigheder mv.

Internationalt skal professionshøjskolerne overvåge og bidrage til EU's forsknings- og innovationspolitiske arbejde ved at udrede og søge pladser i råd og udvalg, som arbejdet med de europæiske dagsordner. Professionshøjskolerne skal indgå i forsknings- og udviklingsprojekter med relevante institutioner og organer i lande, der kan bidrage til udvikling af de danske professionsuddannelser.

